

Ozaveščeni Sizif se počasi spušča s svoje gore

Self-conscious Sisyphus slowly comes down his mountain

Špela Razpotnik

Povzetek

Špela Razpotnik, *Avtorica primerja supervizijo pri poklicih pomoči s Sizi-
Pedagoška fakoviteta
v Ljubljani, Kardeljeva pl. 16,
1000 Ljubljana* *fovim sestopanjem z gore (izhajajoč iz mita o Sizi-
Obema situacijama je skupna priložnost za umirjen,
osveščen in kritičen pogled nazaj, na opravljeno poklic-
no nalogo oz. na z bremenom prehojeno pot navzgor.
Supervizijski proces je prikazan kot priložnost za učenje
iz lastnih poklicnih (in širše - življenjskih) izkušenj za
spreminjanje ter za profesionalno in osebno rast.
Razmišljanje o delu v poklicih pomoči je na nekih toč-
kah osvetljeno s pojmi Camusove filozofije absurda, ki
pa za to področje ne ponuja pripravnih odgovorov.*

Ključne besede: supervizija, Camusova filozofija ab-
surda, Sizif, izkušensko učenje

Abstract

*This article compares supervision in social work with
Sisyphus' coming down his mountain (referring to the*

Greek myth). In both situations there is time for a calm, conscious and critical look back at the completed task or, in other words, hard uphill battle. The supervision process is here presented as an opportunity to learn from one's own professional (and life) experiences, to change and to grow both professionally and personally. Reflecting jobs in helping professions, the article discusses notions from Camus' philosophy of absurd but comes to the conclusion it does not lend any ready answers. It seems to lead to a pessimistic outlook even though it later becomes clear this is not where it aims to remain.

Key words: supervision, Camus' philosophy of absurd, Sisyphus, experiential learning

1. Uvod

Med prebiranjem supervizijske literature sem se odločno zaustavila ob članku z naslovom »Sizifov sindrom kot naloga supervizije v socialnem delu«. Takoj sem si zaželela o tem vedeti več. Dolgo časa pa sem rabila, da so se mi bolj izkristalizirale potrebne povezave med tremi ključnimi pojmi: delo v t.i. poklicih pomoči - »sizifov sindrom« - supervizija.

Pristop, ki sem si ga izbrala - osvetljevanje in utemeljevanje procesa supervizije s pomočjo mita - je simboličen in metaforičen. Harbig pravi o mitih, da so »interpretacije našega resničnega življenja, metafore za človeški obstoj« (1994, s.109).

Ljudje živimo v različnih svetovih. Na ravni vsakdanjega dogajanja smo pogosto v istih situacijah, a jih vsak po svoje razumemo in doživljamo. Iz podobnih izkušenj se učimo različnih stvari. Kadar želimo iz svojih različnih svetov ustvariti en pomožni svet, ki bi nas za nekaj časa povezal in nam omogočil razumevanje kot pogoj za sodelovanje oz. soustvarjanje, nas lahko pogosto bolj kot dejstva in dogodki iz našega, s potrebo po racionalnosti obremenjenega vsakdanjega življenja, poveže svet domišljije, metafor, mitov.

Ob tem se mi je porodila asociacija na naša supervizijska srečanja, kjer smo o svojih izkušnjah pogosto govorili na simboličen način ali v metaforah. Metafore smo na veliko uporabljali tudi, ko smo pisali, kako drug drugega doživljamo. O podobnem govorita v svojem članku Možina in Vo-

deb Bonačeva, ki supervizijo opišeta kot »... metaforičen pogovor, v katerem se porajajo novi svetovi« (1999, s. 127). Po njenem mnenju naj bi metaforičen način pripovedovanja o lastnih izkušnjah prispeval k doseganju novega pogleda, nove perspektive, novega vzdušja, novega načina dialoga in novih virov (prav tam, s. 128). S tem se osebno povsem strinjam, dodajam le, da tak pristop lahko mnogim zelo leži in pomaga pri eksploraciji lastnih misli, medtem ko je drugim lahko tuj oz. ga ne želijo, ne morejo ali ne znajo uporabljati.

Kot pristašica prve skupine, naj le še okronam zagovor metaforičnega z naslednjim citatom: »V času, ki umetno napihuje logiko, se moramo torej zavedati, da naš čas dojemanja ni logičen, ampak metaforičen. Metafora je edini miselni pripomoček, s katerim lahko pridemo do česa novega. Z logiko pa je mogoče le sortirati, čistiti in preverjati stare, že izmišljene ideje. Ker so metafore edini način, da pridemo do česa novega, ni nobene druge možnosti, kot da se jih poslužujemo« (Ihan, 1997, s. 68).

V članku bom pisala o superviziji kot procesu, ki naj spremlja delo v poklicih pomoči. Morda bo v luči te teme supervizija videna ne le kot možna, pač pa kot nujna spremljevalka poklicev pomoči. Nujna, če vzamemo za idealno, da bi strokovnjaki v teh poklicih ne postajali od sizifovega sindroma oboleli Siziifi, taki, ki pod pritiskom nedosegljivosti vrha (bolj kot pa bremena samega) obupajo in v najslabšem primeru bodisi utonejo v resignirano rutino bodisi poklicno in/ali osebno pregorijo, pač pa če že Siziifi, potem Siziifi, ki so osveščeni svoje usode in tega, da je vrh gore pač nedosegljiv, da pa je to, katero pot bodo vsakič znova izbrali pri spoprijemanju s svojimi poklicnimi nalogami in pa kako se bodo po njej, obremenjeni s svojo skalo vzpenjali, povsem njihova stvar in ... njihova življenjska priložnost.

Da je njihova vsakokratna pot njihova lastna učna pot.

2. Kdo je kdo

- Uporabnik supervizije, superviziranec oz. strokovnjak s področja neposrednega dela z ljudmi kot Sizif;
- njegove poklicne obremenitve, problemi, s katerimi se soočajo uporabniki njegovih uslug, kar so njegove poklicne naloge kot Siziifova skala;
- pot navzdol kot priložnost za proces supervizije;
- in oseba, ki Siziifa na njegovi poti navzdol spremlja kot supervizor.

Mit o Sizifu

Sisifos, Ailonov sin, najbolj zvit od vseh smrtnikov, je zgradil krasno mesto Korint na ozki zemeljski ožini med dvema kopnoma in je prvi vladal v njem. Ko je Zeus odpeljal Aigino, ga je Sisifos iz koristoljubja izdal očetu ugrabljene deklice, rečnemu bogu Asopu, ki mu je zato obljubil, da bo na korintski trdnjavi tekel studenec. Asops v resnici udari po skali in iz nje priteče sloveči studenec Pirene. Zeus sklene, da bo kaznoval ovaduha in pošlje k njemu Smrt (Tanatos). Sisifos pa jo vklene v močne verige, da nihče na zemlji ni mogel umreti, dokler ni prišel silni bojni bog Ares in osvobodil Smrt, ki Sisifa takoj odpelje v podzemlje. On pa je svoji ženi ukazal, naj posmrtno daritne zanj ne opravi. Zaradi tega sta se Hades in Persefona jezila, Sisifos pa ju je znal pregovoriti, da sta ga poslala nazaj na zemljo, da opomni mečkavo ženo. Ko se je Sisifos tako izmuznil kraljestvu Smrti, niti pomislil ni na to, da bi se še vrnil tja, ampak si je privoščil življenje na svetu in ga užival. Ko pa je sedel za polno mizo in se veselil, da mu je uspela prevara, pride nenadoma Smrt in ga neizprosno odpelje v spodnji svet. Tam ga zadene kazen, da je moral težak marmorni kamen valiti z ravnine navkreber, upirajoč se z rokama in mogama. Ko je že mislil, da ga je privalil do vrha, se je breme obrnilo in zahrbtni kamen se je spet skotalil v globino. Tako je mučeni zločinec moral vedno znova skalo valiti navzgor, da mu je mrzli pot tekel po telesu (Schwab, 1967, s. 111- 112).

3. »Sizifovo delo« ... »O, moja duša, ne teži k nesmrtnemu življenju, izkoristi raje polje mogočega« (Camus, 1942, s. 10)

Schwab (1967, s. 846) nam ob mitu pojasni še njegov preneseni pomen: »Sisifos, pravljичni korintski kralj, se mora pokoriti za svojo veliko prakanjenost. Posrečilo se mu je celo, da je preliščil bogove in smrt. Zato je bil obsojen, da mora v podzemlju valiti velikansko skalo v hrib, ko pa jo privali do vrha, se mu zvali spet navzdol in mora nekoristno delo znova začeti. Tako imenujemo še danes vsak brezuspešen trud in prizadevanje, »Sizifovo delo« (prav tam, s. 846).

☉ Gledano iz surovih, naturalističnih tal, se zgornji opis sklada z naravo poklicev pomoči. Brezuspšno se truditi in si prizadevati, začenjati znova in znova isto stvar. Reševati probleme, vnaprej obsojene na nerešljivost. Po številnih izkušnjah, da ne gre, še naprej poskušati doseči en in isti vrh. V primeru, da imaš pri sebi ta vrh izenačen z zadoščenjem, vrteti se v krogu trajnega iskanja nedosegljivega zadoščenja.

☉ Ljudje smo nagnjeni k osmišljanju vsega obstoječega. Tako kot si moramo svet razložiti po svoje, da bi se v njem znašli, je za nas nujno tudi osmišljanje lastnega dela, občutek, da nekomu oz. nečemu koristimo ali da se gibljemo v smeri nekega cilja. Tako kot si celoten svet razlagamo vsak po svoje, tudi svoje delo osmišljamo na različne načine. Kar velja posebej poudariti v kontekstu Sizifove zgodbe in o čemer je pisal filozof absurda Camus (1942), pa obstajajo pri različnih ljudeh razlike v osmišljanju njihovega dela (ali širše - bivanja) oz. spoprijemanja z nesmisлом. Smisel je lahko tostransko določen in s tem dostopen posameznikovim akcijam, ter torej v njegovi lasti oz. pod njegovo kontrolo, lahko pa je tudi transcendentne narave, določen od zunaj, od nečesa, posamezniku nedosegljivega, na kar potemtakem tudi ne more vplivati. Če sledimo Camusu, že v prvem primeru stvar ni preprosta ravno zato, ker svet sam po sebi ne vsebuje nikakršne racionalne biti ali smisla, ampak je iracionalen in absurdn brez človeka, ki mu šele lahko vdahne neko logiko in smisel (kar za svoj obstoj potrebuje). Iluzije o transcendenci ali enostavno o smiselni ureditvi sveta pa posamezniku onemogočajo, da bi presegel odvisnost od ciljev, ki so zunaj njegovega nadzora.

Dokler se bo torej Sizif trudil privaliti skalo na nedosegljivi vrh, v veri da je to tisto, kar mora v življenju doseči, je le ta neosveščen oz. zaslepljen posameznik, ki bo življenje preživel v upanju na nemogoče. Ob tem mu bo pomagal preživeti trajni smisel - doseči vrh.

V nasprotnem primeru pa se Sizif zaveda nedosegljivosti tega vrha. Njegov svet je svet brez iluzij, brez vere v globlji, njemu skriti razlog za življenje, za vsakodnevno naprežanje proti vrhu, za nekoristno delo.

☉ Pri tem je slutiti, da se Camus postavlja se na stran ozaveščenega Siziifa. Pripisuje mu pogum in zanj meni, da ima življenje v svojih rokah, za razliko od nekoga, ki se proti absurdni brani npr. s transcendenco. Vendar, v čem je ozaveščen Sizif tako pogumen? Kaj so njegove prednosti in kako se oboje odraža v naravi njegovega dela?

☉ Razlika med nekom, ki se zaveda nedosegljivosti vrha, v smeri katere-

ga se sicer giblje in tistim drugim, ki mu je ta vrh cilj, ki ga želi doseči, je tako v potovanju navzgor, kot tudi v spuščanju nazaj dol. In na slednje se bom v nadaljevanju osredotočila:

»Tedad Sizif opazuje kamen, ki se nekaj trenutkov spušča proti tem nižjem svetu, odkoder ga mora spet spraviti do vrha. Ponovno se spušča.«

In prav med tem povratkom, tem počitkom, me Sizif zanima. ... Vidim človeka, kako se se spet spušča, s težkim, a enakomernim korakom, k muki, ki ji ni konca. Ta čas, ki je kot predah in ki se vedno vrne s tako gotovostjo, kot tudi njegova muka, ta čas je čas ozaveščenosti. V vsakem od teh trenutkov, ko zapušča vrh in se spušča, lepo počasi, proti votlinam bogov, je nad svojo usodo. Močnejši je od svoje skale ...

Če je ta mit tragičen, je to zato, ker se njegov junak zaveda. V čem bi pravzaprav bila njegova muka, če bi ga upanje na uspeh spremljalo na vsakem koraku? Delavec dandanes sleherni dan svojega življenja dela na istih nalogah in taka usoda je prav tako absurdna. Pač pa je tragična v le redkih trenutkih in sicer, ko se je posameznik zave. Sizif, proletarec med bogovi, nemočen in revoltiran, pozna vso širino svojega bednega položaja, kajti o njem razmišlja spuščajoč se« (Camus, 1942, s. 131).

4. »Supervizija je ozaveščena in pozorna pot nazaj.« (Harbig, 1994, s.115)

Camus zgoraj pravi, da ga Sizif zanima v trenutku povratka, postanka, svoje poti navzdol. V tem se mu pridružujem z namenom, da to pot navzdol uporabim za primerjavo s supervizijskim procesom.

Sizifova pot navzdol, ko mu je skala spet zdrsnila nazaj, njegov odmor med delom, čas, da zajame zrak; trenutki, ko je Sizif »nad svojo usodo«, to je pravzaprav čas za supervizijo. To je čas, ko se gre znova po isti poti, a tokrat brez bremena. Ko lahko Sizif prav zato bolj neobremenjeno vidi ovire na poti. Ta pot nazaj je zanj možnost, da se ustavi na točki, ki jo je na svoji poti gor ali pa ki jo prav zdaj, na povratku, doživlja kot pomembno, ki ga zanima, veseli ali straši. Lahko se zaustavi tam, kjer se na poti gor ni utegnil. Sedaj ima možnost, da se iz katerekoli točke razgleda naokrog in ima priložnost ugledati tudi druge možne poti, ki bi jih lahko ubral. Lahko jih oceni kot krajše ali daljše, bolj strme ali bolj položne. Lahko ugleda nove stranpoti, ki na poti grozijo, četudi se jim je sam izognil. Lahko pa tudi odkrije nove bližnjice.

Vse to pa Sizif na poti navzdol toliko lažje spozna v primeru, da se ne spušča sam, ampak v spremstvu nekoga, ki je bolj izkušen od njega, ki dobro pozna dotično goro in umetnost vzpenjanja nanjo. Sizif se spušča v spremstvu supervizorja, katerega glavna naloga je omogočiti Sizifu, da se iz svoje pretekle izkušnje čim več nauči.

Pri tem je supervizorjev namen in vizija, ki se po rednem ozaveščanjem skupnem sestopanju nazaj k vznožju tudi lahko uresničuje, Sizifova večja avtonomnost pri njegovih naslednjih vzponih, njegovo vedno večje zaupanje vase in v zmožnost lastne izbire poti, njegova zrelost in kompetentnost. Kot sem razumela avtorja Harbiga (1994), pa v svojem članku postavlja kot pomembnejše od te vizije, vezane za prihodnost, samo olajšanje, ki ga Sizif ob takem spustu lahko doživi in radost ob samem dejstvu, da se iz svoje poti, ki je v veliki meri naporna in težka, zmore učiti. Nad vsem tem ni več ne višjega smisla ne prekletstva, ki bi Sizifa nadvladovalo, pač pa je sam gospodar svojih izkušenj. Kot sklene Harbig, »Pozorna pot nazaj nam razjasni, da je naš cilj pot sama, ne pa nedosegljivi vrh« (1994, s. 116).

5. Izkušnja je kruta učiteljica: najprej ti da nalogo in šele naknadno razloži snov

Navedla bom nekaj razlag, ki supervizijo pojasnjujejo predvsem kot učenje: »Bistvo supervizije je učenje na podlagi izkušnje in reflektiranja izkušnje. Gre torej za eksperimentalno učenje, pri katerem mora biti supervizant polno udeležen in ki prinaša tudi frustracije« (Milošević, 1994, s. 480). Med vračanjem k vznožju ima Sizif veliko možnosti, da spozna, kaj je delal nespametno ali nezrelo, lahko pa si tudi поблиže ogleda ovire, ki so ga na poti zmotile. Dejansko je veliko možnosti, da ob takem pogumnem uvidu doživlja tudi neprijetnosti, odpore, frustracije. Učenje na lastnih izkušnjah je namreč spreminjanje. O tem piše Žorga (1997b) v poglavju z naslovom **Učenje v superviziji vodi k spremembam**. V njem na podlagi izsledkov nekaterih raziskav ugotavlja, da glede na velik delež, ki ga v življenju odraslega človeka zavzema delo, prav delovne izkušnje tvorijo večji del gradiva, iz katerega se človek v odrasli dobi uči ter z učenjem celostno spreminja. V istem članku Žorga uvede pojem samorazvoja kot po eni strani nuje sodobnega, nenehno spreminjajočega se časa, in po drugi strani ravno načina prilagoditve vedno novim življenjskim izzivom. »Omenjeni pristop (samorazvoja, op. Š.R.) poudarja pomen

izkustvenega učenja kot cikličnega procesa, v katerem nekaj naredimo, nato o tem razmislimo, izkušnjo osmislimo in naslednjič to naredimo na drugačen način« (prav tam, s. 12).

Žorga na drugem mestu pojasnjuje sam pojem eksperimentalnega učenja, katerega utemeljitelj je Kolb (po Žorga, 1997a, s.149) in ki opredeljuje učenje kot proces, v katerem se znanje ustvarja prek preoblikovanja izkušenj. Način uporabe izkušenj v superviziji je v skladu s Kolbovim modelom učenja kot cikličnega procesa, sosledje oz. interakcija štirih aktivnosti. In sicer: konkretne izkušnje (Sizifova enkratna pot navzgor), refleksije te izkušnje (priložnost za to je njegova pot navzdol), njene abstraktne konceptualizacije (Sizif lahko išče povezave, podobnosti in razlike z vsemi svojimi prejšnjimi vzponi) in pa zadnja aktivnost, ki je eksperimentiranje (Sizif ob naslednjem vzponu ubere- preizkusi novo pot).

Pri naših supervizijah smo na srečanja prinašali gradiva, iz katerih smo se želeli učiti. Ena od poti, ki smo jih v preteklosti prehodili, je torej rabila kot učni material. Kot piše Žorga, »Mi sami gremo skozi učni proces, skozi katerega ne more iti nihče namesto nas« (prav tam, s. 152). Šele ko se nečesa naučimo iz lastne izkušnje (ko se učimo iz nečesa, kar smo izkusili na lastni koži), lahko dojamemo smisel tega in šele tedaj tudi lahko razumemo, kaj so mislili vsi tisti, ki so nam o tem morda že prej pripovedovali in nas hoteli naučiti. Dejstvo torej je, da pogosto nihče ne more nadomestiti naših lastnih izkušenj. Da je torej predpogoj, da iz njih nastaja naša življenjska modrost ta, da jih sami preživimo. »Šele ko smo zmožni integrirati izkušnje in njihov pomen, lahko to postaja naša lastna modrost« (prav tam).

Za spremembo vedenja, dejansko izbiro nove poti ob naslednji delovni preizkušnji, pa pogosto tudi lastna modrost ni dovolj. Stari, mnogokrat preizkušeni, dobro poznani vzorci vedenja in reagiranja so pogosto zelo odporni na spremembe. Tudi Sizif bo velikokrat, zaslepljen z bremenom pred sabo, izčrpan od še enega vzpona in v podzavestni želji čim prej priti do točke, od koder ne bo šlo več naprej, ubral eno in isto, dobro znano in uhojeno pot. Ne glede na to, koliko se je z njo ukvarjal in jo analiziral ob spustu. Za spremembo ustaljenega vzorca mora pogosto, poleg vsega omenjenega (ukvarjati se s prehojeno potjo, dobiti vanjo uvid, zavedati se, da lahko izbereš tudi drugo), preteči tudi dosti časa, saj le ta lahko utrdi nove vzorce reagiranja in nam sčasom pokaže, da so primernejši kot stari.

Značilnost današnjega časa pa je, da se okoliščine dela in življenja

nasploh spreminjajo tako hitro, da pogosto morda ni časa za nujen cikel spreminjanja in utrjevanja lastnih vzorcev vedenja. To napeljuje na možnost, da se mora sodobni delavec oziroma strokovnjak, če naj sledi toku dogodkov, stalno spreminjati, maksimalno prilagojevati in permanentno učiti. V Sizifovem primeru pa to pomeni, da mora biti ob vsakem svojem vzponu pripravljen na sprotno določanje oz. spreminjanje smeri, hitrosti in načina potovanja, v skladu s svojim bremenom in njegovo naravo.

Bremena so v našem poklicnem življenju dejansko vedno nova. In že zato, zaradi njih samih, ki so vendarle bistvena pri našem delu, jih ne gre valiti vseh na isti način. Supervizija je idealna priložnost, kjer se lahko v miru in ob podpori in strokovnemu vodstvu spuščamo po sledih svojih korakov in svojih bremen.

Iz tega izhajajoč dosegljiv cilj supervizije je, da postajamo bolj gotovi in razgledani v svojem delu in pa tudi da smo realni, se znebimo nedosegljivih pričakovanj in si postavimo stvarne (dosegljive) cilje. Z zavedanjem tega se ne spremeni narava našega dela, ki je pač sizifovsko, nam pa to isto zavedanje omogoča, da opravimo s sizifovskim sindromom ali, kot ga tudi poimenuje Harbig (1994), sizifovskim kompleksom, stagnacijo in obupom zaradi zavesti, da nikoli ne dosežemo končnega cilja.

Ob tem naj spregovorim še o dveh vrstah ciljev, kot jih loči Vodeb Bonačeva (1999, s.73). V kontekstu socialnega dela z uporabniki, ki imajo določene težave, govori o smiselnih in nesmiselnih ciljih. Prve poimenuje kot cilje in druge kot utopije: »Socialna delavka lahko v takih primerih najprej poskuša skupaj z uporabnico/uporabnikom določiti **uresničljive cilje pomoči**. Vzpostaviti mora razlikovanje med cilji in utopijami. Iz nemške strokovne literature nam je pri tem lahko v pomoč naslednji miselni vzorec:

- cilj je »naj - stanje«, ki ga je mogoče spremeniti v »je - stanje«;
- utopija je »naj - stanje«, ki ga ni mogoče spremeniti v »je - stanje«.

Resnično sodelovanje med socialnim delavcem in uporabnico/uporabnikom je mogoče šele takrat, ko oba vidita v prihodnosti uresničljivo vizijo« (prav tam).

Pri delu si pogosto zastavljamo previsoka pričakovanja in se počutimo nesposobne, če jih ne izpolnimo. Učiteljem se npr. lahko zgodi, da kot pogoj in merilo svoje uspešnosti doživljajo uspešnost vseh učencev, pogos-

to se to celo zoži na normativni vidik, na dosežen končni uspeh. Učenci pa so, kot vemo, različni in tudi dosejajo različne rezultate. Nezadovoljstvo zaradi lastnega neuspeha lahko učitelji prenašajo tudi na učence, ki so zato le še dodatno zaznamovani kot neuspešni. Podobno je pri poklicih skrbstva in pomoči. Zato je tako pomembno usklajevanje ciljev stranke in strokovnega delavca in ob tem izhajanje predvsem iz stranke, saj je ona tista, ki bo spremembe tudi izvajala. Vse to pa se prenaša tudi na sam proces supervizije, kjer je potemtakem superviziranec tisti, ki naj izpostavlja potrebe in željene cilje. Prav tako, kot on ne more ničesar vsiliti svoji stranki - kolikor sama tega noče, tudi njemu ne more biti nič vsiljeno, npr. od supervizorja.

Cilj v tem pogledu postane odgovor na vprašanje, **kako delati**, namesto, **do česa priti**.

6. Sklep

Ko se zavemo kompleksnosti situacije strokovnjaka v socialnem ali pedagoškem poklicu, se pojem dosegljivega mora spuščati oziroma bližati realnosti, vsakdanjemu življenju. Ne gre namreč le za cilje samega strokovnjaka, pač pa za kompromis med njegovimi cilji oz. vizijami, cilji in vizijami uporabnika, ki so merodajne in predpogoj kakršnemukoli delovanju, in nato še z zahtevami, cilji oz. vizijami širšega institucionalnega in družbenega okolja.

Socialno delo oz. delo v poklicih pomoči je v svojih temeljnih (gledano nekoliko poenostavljeno) delo take narave, da bi, če bi bil njegov cilj (pomagati ogroženim in ustvariti - gledano širše - neogrožujoče pogoje za življenje) dosežen, ukinilo samo sebe.

Tudi gledano po posamičnih primerih to drži. Čeprav zveni nekoliko cinično, bi lahko rekli, da je delo socialnega delavca, terapevta, socialnega pedagoga zaključeno tedaj, ko ga uporabnik več ne potrebuje, ker njegove težave, zaradi česar je strokovnjaka potreboval, ni več. Torej tak strokovnjak, ko pride do vrha, izgubi stranko. Ker pa je tak idealen cilj v realnem življenju najpogosteje utopija, za to ni bojazni. Izziv je v sprejetju samega dejstva, da je utopija pač utopija in v iz tega izhajajoči pripravljenosti posvečati se poti sami, poti, na kateri se cilji sproti določajo. Poti kot resničnemu cilju, poti kot priložnosti za učenje, za vedno uspešnejše ravnanje z bremenom in ne nazadnje poti kot priložnosti za srečo, ki lahko izhaja iz zavesti, da smo na lastni poti sami tisti, ki odločamo.

To, da se Sizifova skala vedno ustavi pri robu in ne gre čez, je po mitu Sizifovo prekletstvo, kazen bogov. Harbig (1994, s. 115) pa na to pravi: »Če bi mu skalo uspelo dovaliti do vrha, bi se njegovo poslanstvo končalo.« To pa je, če naj mu verjamemo, Sizifova nočna mora. Tudi za nas velja, kaj bi delali, ko bi uresničili svoje iluzije, v primeru, da jih imamo? Bi doseg ideala pomenil konec učenja ali pa ... nov začetek? Neko večjo goro in neko večjo skalo?

Je pač naša narava taka, da se neprestano nekaj učimo.

7. Litaratura

Camus, A. (1942). *Mit o Siziifu*. Sarajevo: Veselin Masleša - Svjetlost.

Harbig, H. (1994). The »Sisyphos Syndrome« as a task of supervision in social work. *The School field*, 5 (1-2), 107-119.

Milošević, V. (1994). Supervizija - metoda za profesionalce. *Socialno delo*, 33 (6), 475-487.

Možina, M. in Vodeb-Bonač, M. (1999). Kako naj izpraznim nahrbtnik: porajanje novih svetov v skupinski superviziji mentoric in mentorjev prostovoljnega dela (prikaz primera). V *Supervizija: Znanje in ravnanje*. Ljubljana: Socialna zbornica Slovenije, 127-142.

Schwab, G. (1967). *Najlepše antične pripovedke*. Ljubljana: Mladinska knjiga

Vodeb-Bonač, M. (1999). Nekatere ovire v učenju, ki jih najpogosteje srečujemo v superviziji. V *Supervizija: Znanje in ravnanje*. Ljubljana: Socialna zbornica Slovenije, 75-76.

Žorga, S. (1997a). Supervision process seen as a proces of experiential learning. *The Clinical Supervisor*, 16 (1), 145-161.

Žorga, S. (1997b). Vloga supervizije pri poklicnem in osebnostnem razvoju strokovnih delavcev. *Socialna pedagogika*, 1 (3), 9-26.

Strokovni članek, prejet marca 1999.

